

Сто років самотності (скорочено)

Ґабріель Ґарсія Маркес

Переказ:

Перед розстрілом, стоячи біля стіни, полковник Ауреліано Буендіа згадує своє дитинство, вечір, коли батько взяв його з собою подивитися на кригу.

Рівне селище Макондо було тоді глухим закутком країни.

Хосе Аркадіо Буендіа — великий мрійник, якого цікавлять незвичайні для нього і його односельців предмети — магніт, лупа чи підзорна труба, а то і крига. Ці речі "поставляє" йому мандрівний циган Мелькіадес.

Непереборне бажання щось винайти, відкрити, заважає Хосе жити звичайним життям обивателя.

Озброївшись навігаційними приборами і морехідними картами, які йому дав Мелькіадес, Хосе Аркадіо зачинився в маленькій кімнатці. Після лихоманливої роботи він прийшов до відкриття: Земля кругла, як апельсин.

В Макондо всі вирішили, що Хосе з'їхав з глузду, але Мелькіадес, що несподівано з'явився у селищі, завірив жителів Макондо: невідане й нечуване ними відкриття вже давно підтверджено практикою.

На знак захоплення розумом Хосе Аркадіо Мелькіадес дарує йому приладдя для алхімічної лабораторії, що повністю захоплює мрійника.

Він хоче вирватись з захолустя Макондо і знайти більш підходяще місце, але Урсула підмовляє жителів селища нікуди не йти. Другий похід у "землю обітованну" не відбувається: Хосе залишається і весь свій азарт і запал переключає на виховання синів, Хосе Аркадіо-молодшого і Ауреліано.

Від йовоприбулих циганів Хосе дізнається про смерть друга Мелькіадеса від малярії.

Урсулу пов'язували з чоловіком пута більш міцні, ніж кохання: спільні докори сумління. Вони були двоюрідними братом і сестрою.

В роду вже були чорні смуги: від змішування рідної крові народився хлопчик з хвостом. Тому-то Урсула боялася інтимних стосунків з братом-чоловіком.

Коли сусід молодят став насміхатися над довготривалою непорочністю дружини Хосе Аркадіо, принижений чоловік вбив кривдника списом свого діда.

Після цього під страхом смерті Урсула віддалась Хосе.

Через деякий час подружжю став з'являтися дух вбитого Пруденсіо Агіляра, тому й через докори сумління вони покинули старе селище і разом з іншими шукачами пригод пішли у мандри, щоб через 2 роки і 2 місяці блукань заснувати селище Макондо.

Старший син Хосе підріс і став юнаком. Перший сексуальний досвід він зазнав із жінкою, що була значно старшою від нього, Пілар Тернера, але коли вона завагітніла, Хосе Аркадіо-молодший пристав до циганів і разом з молодою циганкою покинув селище.

Шукати сина слідами циганського табору кинулася мати, Урсула, залишивши навіть маленьку Амаранту.

Через 5 місяців вона повернулася: не наздогнавши циган, вона знайшла дорогу, яка пов'язувала селище з цивілізованим світом.

Дитину Хосе Аркадіо-молодшого і Пілар Кернери Урсула і її чоловік прийняли у свою сім'ю, назвавши також Хосе Аркадіо.

Ауреліано, що теж подорослішав, пророкував прихід нової людини. Це була сирота Ребека, родичка обох батьків, яка принесла з собою у спадок мішок з кістками: це були скелети її матері і батька.

Через деякий час вся сім'я захворіла на безсоння. Від льодяників, що виробляли в сім'ї, заразилися всі жителі селища Макондо. Крім безсоння, всі стали забувати те, що знали, тому боротися із забудькуватістю стали за допомогою табличок на зразок: "Це корова, її потрібно доїти кожен ранок, щоб отримати молока, а молоко потрібно кип'ятити, щоб змішувати з кавою і отримати каву з молоком".

Врятував усе місто Макондо від забуття якийсь чоловік, що приніс флакони з ліками пам'яті. Це був Мелькіадес, що повернувся з того світу.

Як завжди, він приніс з собою незвичайне — дагерротипні платівки і фотоапарат.

Адреліано знайомиться з дівчиною, яку бабка щоденно продає 70 —м чоловікам, щоб відшкодувати гроші за згорілий будинок, який ненавмисне підпалила дівчина.

Ауреліано стало жаль дівчини, і він вирішив оженитися на ній, щоб врятувати від деспотизму бабки, але вранці не знайшов дівчини — вона разом з бабцею поїхала з міста.

Через деякий час Ауреліано закохався в юну Ремедіос, доньку міського корехідора, але залишив свою цнотливість у Пілар Тернера, першої коханки свого брата.

Названі сестри — Ребека і Амаранта — також були вражені, шипами кохання.

Кохання Ребеки було взаємним, Пьетро Креспі готувався стати її чоловіком, проте Амаранта була готова на все, щоб розстроїти цей шлюб, бо також кохала Пьетро.

Ауреліано Буендіа і юна Ремедіос Москоте обвінчалися. Перед цим помер циган Мелькаїдес, смерть якого важко сприйняв Хосе Аркадіо Буендіа-старший.

Щоб він не розгромив все навкруги, його прив'язали до каштану. Після безумства він затих, але залишався прив'язаним. Пізніше над ним побудували пальмову навісу, щоб захистити від сонця і дощу.

Юна Ремедіос Москоте піклувалась про старого Хосе, прив'язаного до дерева, вважала за свого старшого сина дитину чоловіка від Пілар Тернера, але недовго: вона померла, не доживши до пологів своїх близнят — екстракт опія, який Амаранта готувала для своєї суперниці Ребеки, потрапив до кави Ремедіос.

Після довгої відлучки повернувся Хосе Аркадіо, старший син Урсули, що покинув дім разом з циганами.

Морський вовк, що потрапляв у різні пригоди, знайшов пристанок в Макондо, оженившись на Ребеці, що змінила своє ставлення до чоловіків: її тепер приваблювала мужність "суперсамця" Хосе Аркадіо, а не поважність "чахлика" Пьетро Креспі.

Тепер у Амаранти був вільний шлях до серця Пьетро Креспі.

Урсула, мати Амаранти, була ошелешена рішенням Амаранти і Креспі оженитися, та й голова сім'ї — Ауреліано — був не в захваті від цього, сказавши: "Зараз не час думати про одруження".

Самому же Ауреліано сім'я Москоте пропонувала замість їх померлої доньки Ремедіос будь-яку з шістьох незаміжніх дівчат з родини.

Тесть, корехідор Макондо, Аполінар Москоте пояснив Ауреліано, хто такі ліберали і консерватори.

Цитата:

З його пояснень витікало, що ліберали — "це масони, ниці люди, що стоять за те, щоб відправити священників на шибеницю, ввести громадянський шлюб і розлучення, встановити рівність прав законнонароджених і незаконнонароджених дітей та, скинувши верховний уряд, розпорошити країну — проголосити її федерацією. На противагу їм консерватори — це ті, хто отримав правління безпосередньо від самого Господа Бога, хто обстоює стійкий суспільний лад і сімейну мораль, захищає Христа, підвалини влади і не хоче допустити, щоб країна була розшматована".

Переказ:

В Макондо відбулися вибори, під час яких населення проголосувало 50 на 50 за лібералів й консерваторів, але корехідор Аполінар Москоте підробив результати, не криючись від зятя Ауреліано, чим змінив його ставлення до влади і консерваторів.

За чистою випадковістю Ауреліано йде на прийом до лікаря Алірію Ногере, який був законспірованим терористом-федералістом, що здійснив втечу з каторги. Між лікарем і Ауреліано відбувається суперечка, в якій Ауреліано за схильність лікаря до терору називає м'ясником.

В країні вже 3 місяці йшла війна, але в Макондо про це знав лише корехідор Аполінар Москоте. Потім в містечко прибув гарнізон на чолі з капітаном. Ауреліано стало зрозуміло, що тепер влада корехідора Аполінара Москоте фіктивна, всім керує капітан, що вчиняє насильницькі дії та побори з населення. Без суду і слідства вбито доктора Ногере, загинула безневинна жінка.

Ауреліано разом з друзями вчиняє заколот, помстившись за жінку і Ногере. З тих пір Ауреліано стає полковником Ауреліаном Буендіа. Залишаючи містечко, він передає правління в руки Аркадіо-молодшому.

Але Аркадіо встановлює в місті жорстокі порядки.

За слова Аполінара Москоте "Ось він — їхній ліберальний рай" Аркадіо розтрощив будинок корехідора, висік його доньок, а самого Аполінара збирався розстріляти.

Під час підготовки до страти прибігла розлютована мати Урсула, яка батогом відшматовувала сина, визволила Аполінара Москоте і всіх колодників.

З того часу містом керувати стала Урсула. Амаранта, що так домогалася Пьетро Креспі, відмовила йому. Засмучений жених перерізав вени. Амаранта до кінця життя носитиме на обпеченій руці чорну стрічку як пам'ять про загиблого.

Заколотників розбивають урядові війська. Макондо взято штурмом. Аркадіо

розстрілюють. В останні хвилини він думає про вагітну дружину й маленьку доньку.

Узято в полон полковника Ауреліано Буендіа. Перед розстрілом його врятовує Хосе Аркадіо, чоловік Ребеки. До Ауреліано Буендіа приєднуються солдати з розстрільної команди і стають в ряди заколотників.

У цей час хтось вбиває Хосе Аркадіо, і Ребека після смерті чоловіка замикається в собі.

До Урсули приходило багато жінок, що просили охрестити їхніх хлопчиків, батьком яких був Ауреліано Буендіа. Усього їх було 17.

Ауреліано Буендіо повертається до свого міста переможцем. Революційний трибунал приговорює до розстрілу генерала Монкада, який перед карою говорить полковнику Ауреліано Буендіа:

Цитата:

"Мене засмучує, — продовжував генерал Монкада, — що ти, ти, котрий так ненавидів професійних вояк, так боровся з ними, так проклинав, тепер сам уподобився їм. І ні одна ідея в світі не може служити виправданням такої ницості".

Переказ:

Політики-ліберали, що приїхали до Ауреліано Буендіа, просили підписати угоду про відмову від основних принципів своєї програми, на що Ауреліано відповів:

Цитата:

— Це означає, — посміхнувся полковник, коли читання закінчилося, — ми боремося лише за владу.

— Ми внесли ці поправки в нашу програму з тактичних міркувань, — заперечив один з делегатів. — Тепер найголовніше — розширити наш електорат в народі. А там буде видно.

Переказ:

Через деякий час Ауреліано Буендіа підписує цей документ, присуджує до страти свого друга Геріньєльдо Маркеса, що осмілювався заперечувати полковнику і вважати його зрадником революційних ідеалів.

І все ж таки Ауреліано Буендіа не страчує Геріньєльдо Маркеса, а сам стріляється, але залишається живим.

Цей вчинок частково виправдав Ауреліано Буендіа в очах людей.

Підрастають онуки Урсули: Ауреліано II і Хосе Аркадіо II.

У Ауреліано II — дружина Фернандо і коханка Петра Котес. Де б не з'явилися Ауреліано II і Петра Котес, спочатку їхні кролики, а потім і рогата худоба починають неймовірно розмножуватись.

Таким чином Ауреліано II розбагатів, назло пробабці Урсулі оклеїв будинок грошима, а коли прибирали та білили стіни після цього марнотратного неподобства, розбили скульптуру Св. Йосифа, в середині якої знайшли цілу купу золотих монет.

Полковника Ауреліано Буендіа нічого не цікавить: він відійшов від політики, живе тим, що у своїй лабораторії-майстерні виготовляє золотих рибок, виручає гроші — золоті монети, з яких знову виготовляє рибок. В його діях немає змісту, але він

залишається знаменням заколоту.

Президент країни на честь чергової річниці Неєрландського перемир'я виголошує відсвяткування ювілею полковника Ауреліано Буендіа. На день народження батька приїжджають 17 синів Ауреліано від 17 різних жінок. Під час меси падре накреслює кожному з них попелом хрест на лобі, який нічим не змивається.

З легкої руки одного з синів Ауреліано в місто прийшла залізнична станція разом з потягами і залізною дорогою. Іноземці грінго почали відбудовувати "своє" місто, насадили бананові плантації.

Від Ремедіос Прекрасної йде приваблюючий запах, що призводить до ошелешуючих дій будь-якого чоловіка: стали поговорювати, що Ремедіос наділена здібностями приносити смерть.

Цитата:

"Але для того, щоб підкорити Ремедіос Прекрасну і навіть зробити себе невразливим для пов'язаних з нею небезпечностей, було б досить первісного і простого почуття, як любов, але саме цього нікому не приходило в голову".

Переказ:

Ремедіос не була здатна ні до якої хатньої роботи, і ..."вона стала блукати в пустелі самотності".

Цитата:

— Мені ніколи не було так добре.

Тільки-но Ремедіос Прекрасна вимовила ці слова, як Фернанда відчула, що ласкавий сяючий вітерець вириває у неї з рук простирадла, і побачила, як він розправив їх у повітрі... Амаранта ж відчула таємниче колихання мережив на своїх спідницях і в ту хвилину, коли Ремедіос Прекрасна стала возноситися, учепилась за свій кінець простирадла, щоб не впасти. Лише одна Урсула, майже зовсім сліпа, зберегла ясність духу і зуміла розпізнати природу цього нездоланного вітру — вона залишила простирадла на милість його осяйних струменів і дивилася, як Ремедіос Прекрасна махає їй рукою на прощання..."

Переказ:

Місто змінювалося, все більше заповнили його чужинці. Одного разу всі 16 синів Ауреліана, відзначені знаком хреста, були вбиті. Батько хоче помститися за них, шукає гроші, що заховала мати з розбитої скульптури св. Йосифа.

Дочка Фернанди Меме закохалась у простого ремісника Маурісію Бабілонью. Коли він мав з'явитися, все заповняли жовті метелики. По дорозі на таємне побачення з Меме Маурісію поранено у спину, він стає калікою, але не видає свою кохану. Меме відсилають подалі від дому. Через деякий час монашка приносить кошик для Фернанди: у ньому знаходиться маленький син Меме.

Почалася серія забастовок і заворушень у банановій кампанії. Очолює боротьбу з хазяями Хосе Аркадіо II.

Урсула думає: "Схоже, що все в світі йде по колу".

Військові приходять арештувати Хосе Аркадіо II, але в лабораторії, де сидів Хосе,

його не побачили, хоча дивилися на те місце, де сидів заколотник.

Хосе Аркадіо II починає вивчати пергаменти — записи цигана Мелькіадеса, який перед смертю жив у цій кімнаті.

У місті після розстрілу трьох тисяч робітників-страйкарів почався дощ. Стара Урсула передвіщає, що цей дощ без упину скінчиться лише після її смерті.

Хосе Аркадіо II вважають безумцем, але він зміг скласти таблицю криптографічних малюнків.

Ауреліано Другий і Аркадіо II помирають майже одночасно, їх ховають, переплутавши могили.

Ауреліано, син Меме, продовжує розшифровку пергаментів. Будинок Буендіа занепадає, його навіть починають точити руді мурахи.

Поступово не своєю смертю відходять численні члени клану Буендіа.

Залишається Ауреліано, син Меме, що розшифровує тайнопис Мелькіадеса. Він навіть не помітив, що хлопці утопили його родича Хосе Аркадіо і вкрали 3 мішки золотих монет з кладу, захованого зі скульптури св. Йосифа.

Через деякий час додому повертається двоюрідна сестра і одночасно тітка Ауреліано, Амаранта Урсула, разом з чоловіком Гастоном, якого привела на тонкому поводку, пов'язаному навкруг шиї обранця.

Амаранта Урсула і Ауреліано стають коханцями, Гастон покидає дружину, їде до Брюсселю.

Амаранта Урсула народжує від Ауреліано дитину: хлопчика з свинячим хвостиком — повторюється історія сім'ї.

Після пологів і кровотечі Амаранта Урсула вмирає.

Коли Ауреліано після страждань приходить до свідомості, починає шукати дитину. У кошику знаходить лише оболонку малюка, якого заїли мурахи.

Цитата:

"Ауреліано неначе зацепенів. Але не від подиву й жаху, а тому, що в надприродню мить йому відкрились останні ключі шифрів Мелькіадеса, і він побачив епіграф до пергаментів, що були приведені в повну відповідність з часом і простором людського світу: "Перший в роду буде до дерева прив'язаний, останнього в роду з'їдять мурахи".

"Він зрозумів, що вийти з помешкання йому вже не вдасться: за пророцтвом пергаменту місто-привид буде зметено з обличчя землі ураганом у ту саму мить, коли Ауреліано Бабілонья закінчить розшифровку пергаменту, і записане ніколи не повториться, бо тим родам людським, що приречені на сто років самотності, не судилося з'явитися на Землі двічі".

Коментар

У прикарибській зоні Колумбії, звідки родом Г. Г. Маркес, змішалися європейські, індійські й африканські традиції народної культури з побутовим народним католицизмом.

Тому міфообрази і міфосюжети фольклору та християнства становлять основний шар образно-символічної структури роману "Сто років самотності".

Тип художнього зображення в літературі, у якому органічно поєднуються реальне та фантастичне, побутове і міфологічне, раціональне та ірраціональне, свідоме та підсвідоме, дійсне й уявне, таємниче, називається магічним реалізмом.

У вузькому значенні термін "магічний реалізм" застосовується щодо однієї з провідних тенденцій латино-американської літератури, яскравим представником якої є Г. Г. Маркес.

Риси "магічного реалізму" Г. Г. Маркеса:

- звернення до національних джерел, традицій;
- синтез побутового і чарівного, сучасності та історії, дійсного й уявного;
- філософська спрямованість творів;
- узагальненість, універсалізм образів, ситуацій;
- прийом очуднення ("вивернути дійсність навиворіт, щоб розглянути, яка вона зі зворотнього боку" — Г. Г. Маркес);
- осмислення історичного, культурного, соціального досвіду людства в конкретних художніх образах;
- використання традиційних літературних сюжетів і мотивів;
- "реальність дива" — буденне, звичне у супроводі чарівного, фантастичного, містичного.

Життєпис родини Буендіа починається з безгріховних, як Адам і Єва, Хосе Аркадіо й Урсули. Ці першопредки — двоюрідні брат і сестра — однаке несуть у собі гріховний інцест, що потім штовхає Хосе Аркадіо на вбивство (асоціація з біблійним сюжетом про Каїна та Авеля).

Поєднання реального і фантастичного, буденного і чарівного починається з перших сторінок роману і пронизує все тло твору "магічного реалізму": циган Мелькіадес постачає в Макондо незвичайні для селян предмети, що мають чарівні властивості — магніт, лупу, підзорну трубу; падає фантастичний дощ протягом чотирьох років; підноситься Ремедіос Прекрасна на простирадлах, яких шкода Фернанді, незадоволеній втратою майна... До речі, реальне і фантастичне одночасно переплітається з християнськими символами (те ж вознесіння на небо Ремедіос Прекрасної, блукання Хосе Аркадіо Буендіа та його дружини Урсули, а також їх "послідовників" у пошуках нового життя — "землі обітованної..."), проблеми кровозмішення — "едіпового" комплексу — з гротескно-сатиричним тоном (в Амаранти Урсули й Ауреліано Бабілонья народжується дитина із хвостом, бо Амаранта Урсула доводиться Ауреліано і тіткою, і сестрою), а образ старого Хосе Аркадіо Буендіа, прив'язаного до каштану, породжує асоціацію з античним Прометеєм, прикутим до скелі, з Христом на Голгофі...

І хоча Гарсія Маркес "перевідтворює дійсність у пародійному ключі", крім іронії, твір через узагальненість, універсалізм образів і ситуацій наповнює філософський зміст, пов'язаний з історією Латинської Америки.

Автор конкретно не визначає час подій, описаних у романі, але побічні факти вказують на період приблизно з 30-50-х років XIX століття по 30-40-і роки XX століття, період громадянської війни в Колумбії.

Символічне значення назви роману "Сто років самотності" — пояснюється висновком, до якого доходить Урсула, найстаріша з роду Буендіа: "...час не минає..., а знову й знову повертається і ніби рухається по колу". Сто років "рухається по колу" самотність героїв, що знаходяться у вирі подій, оточенні знайомих і родичів: їх не розуміють, як сервантесового Дон Кіхота, чудасій Хосе Аркадіо Буендіо, що заради незвичайних речей і бажання відкриттів відходить від звичайного життя обивателя; залишається самотною і возноситься на небо чиста, непорочна Ремедіос Прекрасна, яка жадала кохання і не знайшла нікого, хто зміг би пробудити в ній це велике почуття; йде на війну з деспотизмом юний Ауреліано Буендіа, але повертається зневірений, жорстокий і самотній, втративши ідеали, любов до батьківщини і самого себе...

Відсутність почуття любові як духовної спільності породжує роз'єднаність людей і їх самотність.